

Vabariigi Valitsuse määruse „Halinga valla, Tootsi valla, Vändra alevi ja Vändra valla osas haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Vabariigi Valitsuse määruse „Halinga valla, Tootsi valla, Vändra alevi ja Vändra valla osas haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ muutmise“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) eesmärgiks on Eesti haldusterritoriaalse korralduse muutmise uue haldusüksuse moodustamisel kohaliku omavalitsuse üksuste (edaspidi ka *omavalitsus*) volikogude algatusel. Eelnõu toetub omavalitsuste initsiatiivile algatada omaalgatuslikult omavalitsuste ühinemine moodustamiseks tugevam, võimekam ja jätkusuutlikum omavalitsusüksus.

Eestis on hetkel 15 maakonda ning 213 omavalitsust, mis jagunevad 183 vallaks ja 30 linnaks. Eelnõuga muudetakse haldusterritoriaalset korraldust Pärnu maakonnas, mille käigus moodustub nelja Pärnu maakonda kuuluva omavalitsusüksuse ühinemise teel üks uus omavalitsusüksus. Hetkel kuulub Pärnu maakonda kaks linna ja 17 valda, pärast haldusterritoriaalse korralduse muutmist jääb maakonda kaks linna ja 14 valda. Omavalitsuste koguarv Eestis väheneb kolme omavalitsuse võrra 210-le, kokku 180 valda ja 30 linna^{1,2}.

Ühinevad omavalitsused on³:

- 1) Halinga vald (pindala 365 km² ja rahvaarv 2866),
- 2) Tootsi vald (pindala 2 km² ja rahvaarv 807),
- 3) Vändra alev (pindala 3 km² ja rahvaarv 2187),
- 4) Vändra vald (pindala 642 km² ja rahvaarv 2701).

Eelnõuga rahuldatakse sisuliselt Halinga valla, Tootsi valla, Vändra alevi ja Vändra valla esitatud taotlused haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks ning moodustatakse nimetatud valdade ühinemise teel uus haldusüksus nimega Põhja-Pärnumaa vald (kogupindala 1012 km², rahvaarv 8561⁴).

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

¹ Arvestades vaid eelnõus esitatud ühinemist. Vabariigi Valitsuse 21.07.2016 määruste nr 82 ja 83, 22.12.2015 määruste nr 151-153, 29.12.2016 määruste nr 168-174 ja 06.01.2017 määruste nr 3-5 jõustumisel väheneb omavalitsuste koguarv Eestis 41 omavalitsuse võrra 172-le, kokku 148 valda ja 24 linna. Arvestades Vabariigi Valitsuse istungile esitatud Antsla valla, Haanjamaa valla, Hiiumaa valla, Häädemeeste valla, Kanepi valla, Kastre valla, Kehtnakandi valla, Lahemaa valla, Lääneranna valla, Mulgi valla, Märjamaa valla, Põhja-Pärnumaa valla, Põhjaranniku valla, Pärnu linna, Saarde valla, Tori valla ja Vastseliina valla moodustamise eelnõusid väheneb omavalitsuste koguarv veel 32 omavalitsuse võrra 140-le, kokku 118 valda ja 22 linna.

² Kuna taotletud haldusterritoriaalse korralduse muudatus jõustub 15. oktoobri 2017 toimuva korraliste kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste käigus koos teiste haldusreformi käigus läbiviidatavate ühinemistega, siis muutub omavalitsuste koguarv ning valdade ja linnade arv veelgi.

³ Elanike arv rahvastikuregistri andmetel 1. jaanuari 2017 seisuga.

⁴ Elanike arv rahvastikuregistri andmetel 1. jaanuari 2017 seisuga, ühinemise hetkeks on muutunud.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Rahandusministeeriumi regionaalarengu osakonna õigusnõunik Olivia Taluste (e-post olivia.taluste@rahandusministeerium.ee; tel 611 3092), eelnõu ja seletuskirja koostamises osalesid ka regionaalhalduse osakonna nõunikud Kaie Kõngas (e-post kaie.kyngas@rahandusministeerium.ee; tel 611 3080) ja Ave Viks (e-post ave.viks@rahandusministeerium.ee; tel 611 3079).

Eelnõu õiguslikku kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi õigusosakonna jurist Heili Jaamu (e-post heili.jaamu@fin.ee; tel 611 3645). Eelnõu on keeleliselt toimetanud Rahandusministeeriumi õigusosakonna keeletoimetaja Sirje Lilover (e-post sirje.lilover@fin.ee; tel 611 3638).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõu on seotud Eesti Keskerakonna, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu valitsusliidu aluspõhimõtete 2016-2019. aasta 8. peatüki eesmärgiga „Kohalike omavalitsuste otsustusõiguse ja vastutuse suurendamiseks ühiskonnaelu juhtimisel ja korraldamisel viime ellu haldusreformi“.

Samuti on eelnõu suunatud haldusreformi seaduse § 1 lõikes 2 sätestatud haldusreformi eesmärgi ja § 3 täitmisele, kuna ühinemise tulemusena moodustatakse omavalitsus, kes vastab haldusreformi seaduses sätestatud omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteeriumile (omavalitsuses elab üle 5000 elaniku).

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ kehtivat redaktsiooni, avaldamismärkega RT I, 29.08.2014, 16, Pärnu maakonda käsitlevas osas.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb neljast paragrahvist, millega muudetakse haldusterritoriaalset korraldust, määratakse uuele haldusüksusele nimi ja piirid ning korraldatakse piiride kandmine riigi maakatastri kaardile. Eelnõuga muudetakse ka Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määrust nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ Pärnu maakonda puudutavas osas. Eelnõus sätestatakse haldusterritoriaalse korralduse muutmise jõustumise aeg.

Ülevaade ühinemismenetlusest ja läbirääkimistest

Vändra Vallavolikogu 17.02.2015 otsusega nr 3 algatati haldusterritoriaalse korralduse muutmine ning tehti ettepanek Tootsi Vallavolikogule ja Vändra Alevivolikogule alustada läbirääkimisi haldusterritoriaalse korralduse muutmise üle eesmärgiga moodustada omavalitsuste ühinemise tulemusena uus omavalitsusüksus. Vändra Alevivolikogu oma 19.03.2015 otsusega nr 7 nõustus Vändra Vallavolikogu ettepanekuga ja otsustas alustada läbirääkimisi haldusterritoriaalse korralduse muutmise üle. Tootsi Vallavolikogu oma 26.03.2015 otsusega nr 12 nõustus samuti Vändra Vallavolikogu ettepanekuga osaleda kolme omavalitsuse: Vändra valla, Vändra alevi ja Tootsi valla vahelistel ühinemisläbirääkimisel haldusterritoriaalse korralduse muutmise üle eesmärgiga moodustada omavalitsuste ühinemise tulemusena uus omavalitsusüksus. Halinga Vallavolikogu oma 06.04.2016 otsusega nr 9 tegi

Vändra Alevivolikogule ning Tõstamaa, Varbla, Koonga, Are, Vändra ja Tootsi Vallavolikogudele ettepaneku läbirääkimiste alustamiseks haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks. Vändra Vallavolikogu 27.04.2016 otsusega nr 15 nõustuti haldusterritoriaalse korralduse muutmise üle läbirääkimiste alustamisega ka Halinga vallaga.

Lähtudes läbirääkimiste ning menetlustoimingute tulemustest, võtsid Halinga valla, Tootsi valla, Vändra alevi ja Vändra valla volikogud 22. detsembril 2016 vastu otsused haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks eesmärgil moodustada omavalitsuste ühinemisel uus haldusüksus Põhja-Pärnumaa vald.

Ühinevad omavalitsused toovad välja, et Halinga, Tootsi ja Vändra valla ja Vändra alevi ühinemisläbirääkimiste käigus on poolte esindajad seadnud ühiseks eesmärgiks tänaste omavalitsuste kui kogukondade jätkusuutliku arengu ja strateegilise juhtimisvõimekuse suurendamine. Sellega soovitakse ühendada tänaste omavalitsusüksuste arengupotentsiaalid ja tugevused, et anda oluline tõuge piirkonna tasakaalustatud arengusse. Ühinemine võimaldab parandada omavalitsuste elanike elukvaliteeti, arendada igapäevaelu ja infrastruktuuri.

Ühinevate omavalitsuste eesmärk sotsiaaltöös on vastutustundliku ja iseseisvalt toimetuleva valla elaniku füüsilise, vaimse ja psühhosotsiaalse keskkonna toetamine. Teenuste osutamisel abivajajatele lähtutakse abivajaja reaalistest vajadustest ja lähemuse printsiibist, mistõttu esmane sotsiaalnõustamise ja sotsiaalteenuste osutamine kujundatakse halduskeskustes. Sotsiaalteenused ja toetused kehtestatakse uues vallas ühesugustel alustel ja määrades. Sotsiaaltoetuste ühtlustamisel ning toetusemäärade kehtestamisel võetakse aluseks ühinevate omavalitsuste kõrgem toetusmäär.

Arvestades asjaolu, et uues vallas on ühinemisejärgselt kolm toimivat, kuid üksteisest kaugel asuvat keskust, tegutseb elanike operatiivse ja võimalikult kodulähedase teeninduse huvides uue Põhja-Pärnumaa vallavalitsuse kui ametiasutuse struktuuriüksustena kolm keskust - Vändra halduskeskus, Pärnu-Jaagupi halduskeskus ja Tootsi halduskeskus.

Ühinemislepingu avalik väljapanek toimus ühinevates omavalitsustes perioodil 7. novembrist 27. novembrini 2016 ühinevate omavalitsuste veebilehtedel, valla- või linnavalitsuse asukohas, raamatukogudes, külakeskustes ja rahvamajades. Samuti toimusid novembris ühinemist ja ühinemislepingut tutvustavad rahvakoosolekud. Õiend avaliku väljapaneku käigus ühinemislepingule esitatud ettepanekute ja vastuväidete ning nende läbivaatamise kohta on toodud ühinemislepingu lisa. Halinga vallas oli ühinemisleping avaldatud ka Halinga Valla Teatajas.

Elanike arvamuse väljaselgitamiseks ühinemisega seotud küsimustes korraldati Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 7 lõike 8 ja § 9 lõike 6 punkti 3 kohane elanike küsitlus ajavahemikus 21.-28. novembrini 2016 küsitluspunktides. Halinga vallas ka elektrooniliselt veebikeskkonnas www.volis.ee.

Elanike arvamuse väljaselgitamise tulemused on esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Elanike arvamuse väljaselgitamise tulemused

	Hääleõiguslike elanike arv	Vastanuid	Osaluse %	JAH	%	EI	%
Halinga	2442	139	5,7	54	38,8	85	61,2
Tootsi	737	85	11,5	34	40	49	57,6

Vändra alev	1894	84	4,2	51	60,7	33	39,3
Vändra	2308	204	8,8	55	27	149	73

Allikas: Halinga valla, Tootsi valla, Vändra alevi ja Vändra valla volikogude otsused elanike küsitluste tulemuste kinnitamiseks.

Halinga Vallavolikogu esitas 22.12.2016 kirjaga nr 1-6/1581, Tootsi Vallavolikogu 28.12.2016 kirjaga nr 17.3-7/221, Vändra Vallavalitsus esitas 27.12.2016 kirjaga nr 1-3/1056 ja Vändra Alevivolikogu 27.12.2016 kirjaga nr 1-2/1727 Pärnu maavanemale taotluse haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks koos Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 9 lõike 9 kohaste dokumentidega. Pärnu maavanem edastas 28.12.2016 kirjadega nr 12-1/16/2806-2, 12-1/16/2824-2 ja 12-1/16/2825-2 ning 02.01.2017 kirjaga nr 12-1/16/2828-2 oma seisukoha koos maavanemale esitatud ühinemisdokumentatsiooniga Rahandusministeeriumile. Maavanem toetab nimetatud omavalitsuste ühinemist.

Rahandusministeerium on omavalitsusüksuste esitatud haldusterritoriaalse korralduse muutmise taotlused koos lisadega läbi vaadanud ning toetab taotluses esitatud omavalitsuste haldusterritoriaalse korralduse ja sellega seotud piiride muutmist. Esitatud dokumendid on kooskõlas kehtivatest õigusaktidest tulenevate nõuetega.

Vabariigi Valitsuse nõustamiseks haldusreformi seaduse § 5 lõike 4 alusel moodustatud Lääne-Eesti piirkondlik komisjon arutas esitatud haldusterritoriaalse korralduse muutmisega seonduvat 4. jaanuari 2017 koosolekul. Piirkondlik komisjon toetab volikogude algatatud ühinemist, kuna taotletava ühinemise tulemusel tekib haldusreformi seaduse kriteeriume, eesmärke ja territoriaalse terviklikkuse põhimõtet täitev ühtne omavalitsus, mis on positiivse mõjuga haldusreformi eesmärkide täitmisele.

Eelnõu § 1 lõikega 1 muudetakse haldusterritoriaalset korraldust selliselt, et Halinga valla, Tootsi valla, Vändra alevi ja Vändra valla ühinemisel moodustatakse uus kohaliku omavalitsuse üksus Põhja-Pärnumaa vald.

Vändra alev on õiguslikult staatusest vald. Vabariigi Valitsuse 25. augusti 1993.a määruse nr 264 "Eesti Vabariigi alevitele linna ja valla staatuse andmine" punktidega 2 ja 3 anti Vändra alevile valla staatuse ning jäeti õigus kasutada oma asjaajamises ja sümbolitel mõisteid "alev", "alevivolikogu" ja "alevivalitsus".

Nimetatud omavalitsuste volikogud otsustasid 22. detsembril 2016 tehtud otsustega taotleda haldusterritoriaalse korralduse muudatust ning kinnitasid ühinemislepingu. Ühinemislepingus on sätestatud, et uus kohalik omavalitsus on avalik-õiguslik juriidiline isik nimega Põhja-Pärnumaa vald, keskusega Vändra alevis. Ühinemislepingu punktis 3.16 on sätestatud, et Põhja-Pärnumaa vallas on ühinemisjärgselt kolm toimivat kuid üksteisest kaugel asuvat keskust, tegutseb elanike operatiivse ja võimalikult kodulähedase teeninduse huvides Uue Valla vallavalitsus kui ametiasutuse struktuuriüksus kolmes keskuses - Vändra Halduskeskus, Pärnu-Jaagupi Halduskeskus ja Tootsi Halduskeskus. Ühinemislepingu punkti 4.4 järgi koondatakse halduskeskustesse juhtimisfunktsioonid ja suurem osa neid teenuseid, mis eeldavad kitsast spetsialiseerumist. Vajadusel korraldatakse spetsialistide liikumine keskuste vahel. Pärnu-Jaagupi halduskeskusesse jääb uue valla struktuuriüksusena vähemalt ühe valdkonna juht ja/või abivallavanema ametikoht.

Ühinevate omavalitsuste ühinemisdokumendid koos ühinemislepinguga on kättesaadavad Pärnu Maavalitsuse dokumendiregistrist:

Halinga valla kohta:

<http://delta.andmevara.ee/parnu/dokument/832299>.

Tootsi valla kohta:

<http://delta.andmevara.ee/parnu/dokument/832270>.

Vändra alevi kohta:

<http://delta.andmevara.ee/parnu/dokument/832273>.

Vändra valla kohta:

<http://delta.andmevara.ee/parnu/dokument/832296>.

Eelnõu § 1 lõikega 2 määratakse uue moodustuva haldusüksuse nimeks „Põhja-Pärnumaa vald“.

Kohanimenõukogu toetas oma 20.detsembri 2016 koosolekul Põhja-Pärnumaa valla nime valikut.

Eelnõu §-ga 2 määratakse uue haldusüksuse piir ning seatakse Maa-ametile ülesandeks korraldada uute piiride kandmine riigi maakatastri kaardile.

Eelnõu §-ga 3 muudetakse Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määrust nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“. Pärnu maakonna valdade loetelust jäetakse välja sõna „Halinga“, „Tootsi“, „Vändra (alev)“ ja „Vändra“. Valdade loetellu lisatakse sõna „Põhja-Pärnumaa“.

Eelnõu §-ga 4 sätestatakse eelnõu määrusena ja selle §-de 1 ja 3 jõustumise tähtpäev. Vastavalt Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 10 lõikele 1 jõustub Vabariigi Valitsuse määrus haldusterritoriaalse korralduse muutmise kohta Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval, kuid §-d 1 ja 3, mille järgi moodustatakse Halinga valla, Tootsi valla, Vändra alevi ja Vändra valla ühinemisel Põhja-Pärnumaa vald ja sellest tulenevalt muudetakse haldusüksuste nimistut, jõustuvad ühinenud Põhja-Pärnumaa Vallavolikogu valimistulemuste väljakuulutamise päeval.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Eelnõu määrusena vastuvõtmine omab sotsiaalset mõju, samuti mõju majandusele, elukeskkonnale, regionaalarengule ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele.

Eelnõu määrusena vastuvõtmine omab sotsiaalset mõju, samuti mõju majandusele, elukeskkonnale, regionaalarengule ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele.

Haldusreformi eesmärgiks on:

- a) võimekus pakkuda inimestele paremaid avalikke teenuseid (so teenuseosutamise potentsiaali kasv)
- b) tagada piirkondade konkurentsivõime kasv
- c) täita iseseisvalt neile seadusega pandud ülesandeid

Nimetatud eesmärkide tarvis on oluline, et reformi tulemusena tekivad asustussüsteemi loogilisi seoseid arvestavad omavalitsusüksused, kus on piisavalt elanikke, mis on funktsionaalselt ja majanduslikult sidusad ja mis lähtuvad elanike põhjendatud vajadustest elukorralduseks paremate tingimuste tagamisel.

Võimekus kvaliteetsete avalike teenuste pakkumisel

Ühinemine võimaldab suurendada ühendvalla võimekust kvaliteetsete avalike teenuste pakkumisel. Saavutatakse omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteerium.

Tartu Ülikooli RAKE poolt koostatud uuring „Era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes“ määratleb Vändra piirkonna ainsa III tasandi keskusena ning Tootsi ja Pärnu-Jaagupi II tasandi keskustena. Teenuste arendamist tuleb uue valla kontekstis vaadata kahes plaanis, kus Vändra piirkonnas (Vändra alev, Vändra vald, Tootsi alev) on võimalik saavutada teenuste ühise arendamisega oluline efekt (eeskätt haridus, huviharidus, sotsiaalvaldkond, tervisekeskus), Halinga piirkond ei kuulu täna Vändraga ühisesse teenusruumi ning siin on uuel vallal vaja see valdkond läbi mõtestada.

Ühinemise peamine efekt on võimalik saavutada ühise haldusstruktuuri ülesehitamisega, ametnike spetsialiseerumisega, strateegilise juhtimistasandi loomisega ja sellest tulenevalt ametnikukesksete teenuste arendamisega.

Vallas säilivad Vändra, Pärnu-Jaagupi ja Tootsi halduskeskused (teeninduskeskused)

Võimekus piirkondade arengueelduste kasutamisel ja konkurentsivõime suurendamisel ning ühtlasema piirkondliku arengu tagamisel

Ühinemisel moodustub Vändra toimepiirkonda kattev kohaliku omavalitsuse üksus. Ühinemine suurendab valla võimalusi eeskätt Vändra piirkondlike arengueelduste ära kasutamisel. (nt ettevõtluse arendamine) Ühinevad omavalitsused soovivad tulevikus lahendada ka piirkonnas seni esile kerkinud arenguprobleeme: luua võimalused ettevõtlusele soodsa arenguruumi tekkimiseks mille tulemusena tekib kohalike elanike jaoks juurde kodulähedasi töökohti.

Tänane Tootsi ettevõtlusala asub hoopis Vändra valla territooriumil, ühinemine võimaldab ala arendada ühe KOV üksuse siseselt.

Ühinemise väljakutseks saab olema Halinga piirkonna integreerimine sellesse süsteemi, sest Vändra ja Halinga piirkonnad toimivad täna üksteisest sõltumatutena ja kokkupuutepunkte on minimaalselt.

Arvestades haldusreformi seaduse kriteeriume, eesmärkide ja territoriaalse terviklikkuse põhimõtet on Halinga valla, Tootsi valla, Vändra alevi ja Vändra valla ühinemisel üheks omavalitsusüksuseks positiivne mõju haldusreformi eesmärkide täitmisele järgmiste Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 7 lõikes 5 sätestatud ajaolude osas⁵.

Ajalooline põhjendus

⁵ Lääne-Eesti piirkondliku komisjoni ekspertarvamuse põhjal.

Moodustatav vald asub ajaloolisel Pärnumaal, vaid väike osa vallast, Kaansoo ümbrus, kuulus enne 1940. aastat Viljandimaa koosseisu. Kihelkondlikult asub moodustatav vald Vändra ja Pärnu –Jaagupi kihelkondade territooriumil. 1938. aasta vallareformi järgselt asusid antud alal Halinga vald, Kaisma vald ja Vändra vald. Antud piirkonnas on pärast 1992 aastat toimunud kaks ühinemist- Vändra vald ja Kaisma vald ühinesid Vändra vallaks ja Pärnu-Jaagupi alev ja Halinga vald Halinga vallaks.

Ajalooline taust toetab igati Vändra alevi, Vändra valla ja Tootsi valla ühinemist. Halinga vald seondub piirkonnaga eeskätt kihelkondliku kuuluvuse kaudu ja seda Vändra valla Kaisma piirkonnas, mis on kuulunud Pärnu-Jaagupi kihelkonna koosseisu.

Mõju elanike elutingimustele

Siin tuleb arvestada ennekõike territoriaalselt loogikat ja/ või eripärasid avalike teenuste kättesaamisel ja inimeste suhtlemisel kohaliku omavalitsuse üksusega St ühinev KOV üksus peab lähtuma inimeste harjumuspärastest liikumissuundadest.

Arvestades elanike loomulikku liikumissuunda ja töörännet, siis asub uues vallas 2 keskust: Vändra alev ja Pärnu –Jaagupi alev.

Vändra alev on peamiseks tööränne keskuseks Vändra valla küladele. Pärnu-Jaagupi positsioon tõmbekeskusena on nõrgem. Mõlema asula jaoks on tugevaks tööränne alternatiiviks Pärnu linn.

See peegeldub läbi viidud pendelränne uuringutest.

(•Statistikaameti (2014) „Toimepiirkondade määramine“, „Tartu Ülikooli regionaalse pendelränne kordusuuring“ (2013), Haridus- ja Teadusministeeriumi õpilasränne positsioneerimine.

Seega kui käsitleda uut valda kahe keskusega võrgustikupõhiselt arendatud vallana, siis elanike elutingimusi kavandatav ühinemine ei halvenda. Ühinemisleping halduskeskustega Vändra alevis, Tootsi alevis ja Pärnu-Jaagupi alevis kannab võrgustikupõhise valla loogikat.

Elanike ühtekuuluvustunne

Elanike ühtekuuluvustunde kriteeriumi soosib kõikide valdade ühendamist tervikuna, kuid ilmselt avaldab ka tulevikus ühinenud vallale mõju Halinga piirkonna ja Vändra piirkonna vähene omavaheline sidusus ja ühtse Põhja-Pärnumaa identiteedi välja kujunemist ei pea ekspert tõenäoliseks, pigem identifitseerivad inimesed ennast pigem kas pärnumaalastena või siis oma piirkonna/asula järgi.

Mõju avalike teenuste osutamise kvaliteedile

Vastavalt Tartu Ülikooli RAKE uuringule „Era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes“ on Vändra määratletud III tasandi keskuseks, Pärnu-Jaagupi ja Tootsi II tasandi keskustena ning Kaisma I tasandi keskuseks.

Mõju avalike teenuste osutamise kvaliteedile on suurim Vändra piirkonnas (Vändra alev, Vändra vald, Tootsi alev)- täna katab Vändra alev juba kõik III tasandi keskuse teenused ja Vändra valla elanikud (veidi vähem Tootsi) on niikuinii Vändra alevi teenuste tarbijad. Tootsi osas on Vändra alev eeskätt perearstiteenuse pakkujaks, kuid tulevikus on võimalik koos transpordiühenduste parandamisega tagada ka teised teenused Vändra alevi baasil. Samas Tootsil on olemas ujula, mis Vändra alevis puudub.

Halinga jaoks tagatakse III tasandi teenused maakonnakeskuse Pärnu baasil ning on tulevikus raske ette kujutada nende teenuste tagamist Vändra alevi baasil. (Vändra ei asu elanike loomulikul liikumissuunal) Seega teenuste osas on maksimaalne ühinemise võimestus eeskätt Vändra piirkonnas.

Mõju haldussuutlikkusele

Mõju haldussuutlikkusele väljendub valla elanike arvu soovitusliku suuruse täitmises ja sellest tingitud võimekuse tõusul tagada kõik vajalikud teenused mõlemas ühinenud valdades.

Halinga valla, Vändra alevi ja Vändra valla ametnike struktuur on tüüpiline keskmise (või keskmisest veidi väiksema) valla struktuur, kus üksikute ametnike (nt lastekaitse, arendus) osas on saavutatud osaline spetsialiseerumine, kuid eraldi strateegilise juhtimise tasand puudub, osakondasid pole moodustatud, spetsialiseerumine on piiratud ulatuses jne.

Tootsi valla juhtimismudel kujutab endast tüüpilist väikevalla mudelit, kus on üldametnikega mehitud struktuur ja spetsialiseerumine puudub.

Ühinemise ühte peamist positiivset mõju võibki näha eeskätt haldussuutlikkuse kasvus, strateegilise juhtimistasandi moodustamises ning ametnike spetsialiseerumise lõpule viimises. Väljakutseks saab kolme halduskeskuse tööle rakendamine ja kompetentside jagamine kolme halduskeskuse vahel nii, et see ei vähenda meeskonna kokkukuuluvustunnet ja ei tekita täiendavat ebaefektiivsust,

Mõju demograafilisele situatsioonile

Analüüsid näitavad (nt Ühinemise tulemuste analüüs Türi valla juhtum, 2015), et demograafiliste protsesside suunamine on vähemalt regionaalse tasandi (regionaalpoliitika) küsimus ning KOV üksused neid protsessi oluliselt mõjutada ei suuda.

Eeldada tuleb piirkonna elanike arvu stabiilset vähenemist lähiaastatel.

Mõju transpordi ja kommunikatsiooni korraldusele

Ühistranspordi korraldus peegeldab valla kahe poole omavahelist väikest sidustust- otseliinid Pärnu-Jaagupist Vändrasse täna puuduvad, ühest halduskeskusest teise on võimalik sõita vaid ümberistumisega. Samas ei ole ühistranspordiühenduse järele ka otsest vajadust kui asulad ei asu inimeste loomulikult liikumisteel ning tänane teenuste vastastikune kasutus on tagasihoidlik.

Mõju ettevõtluskeskkonnale

Eksperdi hinnangul on ühinemisel mõju ettevõtluskeskkonnale hea. Eeskätt on võimalik ära kasutada Vändra piirkonna ettevõtluse arengueeldusi Vändra alevi ümbruses ning luua uus eeldus Tootsi ettevõtluspiirkonna arendamiseks (tänapäev Tootsi ettevõtluspiirkond asub Vändra vallas)

Mõju Halinga piirkonnale on eeskätt lokaalne, st võimaldab kasutada ühinenud valla võimestunud ressursse Halinga piirkonna (Pärnu-Jaagupi, Libatse) tööstusalade arendamiseks

Mõju hariduslikule olukorrale

Lepinguperioodil säilitatakse täna toimivad haridusasutused:

Vändra Gümnaasium, Juurikaru Põhikool, Pärnjõe Kool, Tootsi Lasteaed-Põhikool, Kergu Lasteaed-algkool, Vändra Lasteaed, Vihtra Lasteaed, Pärnu-Jaagupi Põhikool, Libatse Lasteaed-algkool, Pärnu-Jaagupi Lasteaed Pesamuna, Vahenurme Lasteaed-algkool.

Vallas paikneb kaks huvikooli: *M. Lüdigi nim. Vändra muusikakool, Pärnu-Jaagupi Muusikakool.*

Uues vallas paikneb üks gümnaasium, Vändra Gümnaasium.

Vändra alevi ja vändra valla haridusruum on kokku kasvanud, õpilasränne Halinga vallast Vändra suunal (ja vastupidi) on sisuliselt olematu, sama Tootsi suunalt. Õpilasränne toimib peaausjalikult Pärnu linna suunal.

Ühineva valla üks võimalusi on Vändra Gümnaasiumi arendamine ja koos õpilastranspordi korraldamisega suurendada gümnaasiumi õpilaste arvu Halinga ja Tootsi piirkonna õpilaste arvel.

Omavalitsusüksuse organisatsiooniliselt ühtse teenusepiirkonnana toimimine

Omavalitsust on võimalik tulevikus käsitleda loogiliselt ja organisatsiooniliselt ühtse teenuspiirkonnana, kuid täna on selgelt eristatav kaks üksteistest sõltumatud teenuspiirkonda Vändra alev-Vändra vald ja osaliselt Tootsi ning teiselt poolt Halinga vald.

Suurim potentsiaal ühise teenuse ja arenguruumi kujundamisel on just Vändra piirkonnal.

Põhilist koostöökoht on ametnikukesksete ja võrgustikupõhiste teenuste arendamises, tulevikus ka teenuste arendamises (nt haridus).

Eelnõu ei oma olulist mõju keskkonnale, riigiasutuste korraldusele, riigi julgeolekule ega välissuhetele.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamiseks teostavad ühinevad kohaliku omavalitsuse üksused vähemalt järgmisi tegevusi:

- 1) valla põhimääruse ja vallavalitsuse hallatavate asutuste põhimääruste kinnitamine;
- 2) arengukava kinnitamine;
- 3) üldplaneeringu koostamine;
- 4) eelarvestrateegia ja eelarve koostamine ja kinnitamine;
- 5) muude õigusaktide ajakohastamine;
- 6) ametiasutuste reorganiseerimine jne.

Eelnõu määrusena vastuvõtmine võib tuua kaasa kulusid kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvetele tööjõukulude osas (eelpoolnimetatud tegevuste teostamiseks, hüvitised võimalike koondamiste puhul), mis on võimalik katta haldusreformi seaduse § 20–23 sätestatud tingimustel ja korras riigieelarvest eraldatavast ühinemistoetusest.

Eelnõu määrusena vastuvõtmine toob kaasa kulud riigieelarvele. Haldusreformi seaduse § 21 lõike 4 alusel makstakse ühinemise järgselt vähemalt 5000 elanikuga omavalitsustele ühinemistoetust kahekordses määras (100 eurot elaniku kohta). Ühinemistoetuse arvutamisel võetakse aluseks elanike arv rahvastikuregistri andmetel 2017. aasta 1. jaanuari seisuga. Ühinemistoetust arvutatakse iga ühinenud omavalitsusüksuse kohta eraldi ning see ei või olla väiksem kui 300 000 eurot ja suurem kui 800 000 eurot iga ühinenud kohaliku omavalitsuse üksuse kohta.

Rahvastikuregistri andmetel elab 27. detsembri 2016. a seisuga Vändra alevis 2195 inimest, Vändra vallas 2717 inimest, Tootsi vallas 807 inimest ja Halinga vallas 2877 inimest. Kokku on tulevases omavalitsuses 8561 inimest. Põhja-Pärnumaa valla moodustumisel on riigieelarvest eraldatava ühinemistoetuse summaks **1 200 000 eurot**.

Ühinemistoetus eraldatakse arvestades haldusreformi seaduse § 22 kehtestatud ühinemistoetuse maksmise korda. Ühinemise tulemusena moodustunud kohaliku omavalitsuse üksuse ühinemistoetuse suuruse kinnitab Vabariigi Valitsus korraldusega.

Valla- või linnavalitsus peab ühinemistoetuse saamiseks esitama ühe kuu jooksul pärast ühinemise käigus moodustunud kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimiste tulemuste väljakuulutamist Rahandusministeeriumile ühinemistoetuse eraldamise taotluse, milles selgitab ühinemistoetuse kasutamise vastavust kohaliku omavalitsuse üksuste ühinemise soodustamise seaduse § 6 lõikele 2.

6. Määruse jõustumine

Eelnõu on kavandatud jõustuma Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval, välja arvatud eelnõu §-d 1 ja 3. Nimetatud sätted jõustuvad kohaliku omavalitsuse volikogus valimistulemuste väljakuulutamise päeval.

Eelnõu jõustumise tähtajad on sätestatud Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 10 lõikes 1.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu ei saadeta eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastusringile, kuna see ei puuduta otseselt teiste ministeeriumite valitsemisala. Samuti ei saadeta seda kooskõlastamiseks üleriigilistele kohaliku omavalitsuse üksuste liitudele, kuna tegemist on omavalitsuste omaalgatusliku ühinemise otsustamisega, mille puhul ei ole vajadust teiste ühinemisega mitteseotud omavalitsuste arvamust küsida.